

BARTHA GUSZTÁV

CSILLAGIDŐ

– Szeretni lehetne, jó pajtás lehetne, játszótárs lehetne... Kiskutyus, gyere ide! Szomjan vész ebben a megveszekedett hőségben. Kiskutyus, izé, kiskutyá...

Arcokat vágnak, suttognak a hátam mögött. Sajnálkozás? A ravaszkodásnak kétszer akkora a vonzása, belesajdul a gerinc. Nem megroppanni! Vakarózni szabad. Hadd higgyék, nem fáj, csak viszket. Ha valaki, vagy valami egyszer úgy istenigazából ellátná a bajukat... A kialvatlan szem véreressé válik, Edit nyers, karikára vágott krumplival gyógyít. Semmi bajom, nem néztem le a Holdat a földre. Ha egész éjjel borocskát szopogatnék, vállon veregetnél? Érzem, hogy nem ért, ahogyan a... a nyakunkon élősködő István fiam se. Miért nem? Nem ettem meszet.

– Hé, kiskutyá, kutyuri! – szólongatta az állatot ezúttal a Gizella utcai járdaszélről az idős férfi, aki egy kicsit sem volt görnyedt hátú, sem ódivatúan nem öltözködött. Makulátlanul fehér inge, szürke színű pantallója minőségi holminak tűnt, csak cúgos cipőjét lepte vastagon a por. Régóta úton lehetett.

Ha menni akar, hadd menjen. Vagy kétszer zárta István fiam a kapu kisajtót, erre az utcára nyíló ablakon át próbált kijutni a házból. Kezében a függönyvéget szorongatva, előre nyújtott lábbal ült az ablakban. Ha a szomszédék Palikája nem a szemközti ház előtt labdázik, nyakát szegi. Nem, Palika, Pista bácsi nem ejtőernyőst játszott. Alig lélegzett, miután visszarángattam a szobába. Estére, mintha mi sem történt volna, ült a foteljában megsárgult újsággal a kezében, és azt kérdezgette az unokáitól, hogy mi volt az ősrobbanás előtt.

Igen, nem, meg a miért, jobb lenne? Egy taknyába-nyálába zötytyent öregember szebb lenne? Alapjában igaza van Editnek – de csak alapjában! – meglennénk Nyíregyén, ha nem zavarnák a levegőt, és aprókat lélegeznénk.

Kivasaltat inget, nadrágot, percekig dohog a tükör előtt. Majd miután magára locsol fél üvegcse kölnivizet, végre elindul, viszi a feje.

Edit, Edit, amíg meg nem értesz, a cukrászdában Erzszi barátnőd a mi kontónkra fogja falni a krémeseket.

– Szeretni lehetne... – motyogta az öreg, s az arcára kiülő ajakbiggyesztő, ráncmélyítő csalódottság egy pillanatra aggastyánná vénítette. De mert útnak eredt, ruganyos léptei azonnal meghazudtolták életkorát. Kár, hogy

senki nem láthatta; óhajtott kedvet egy kis délutáni sétára az aszfaltolvasztó hőségben! A sarkon túl bal kézre az Anasztázia, jobb kézre a Gertrúd utcába lehet befordulni. Pista bácsi választhatott.

Valamikor maga a polgármester kegyeskedett kitétetni az iskola környéki görbe utcácskákat magyar királynék keresztneveivel: Gizella, Gertrúd, Beatrix... Erzsébetből kettő volt, a szebbiket a mai napig Sziszinek becézik. Hajdanán... A királynő nevén a Mária és a Terézia utcácskák osztozkodtak. Nem lett belőle versengés, haragszomrád. Amiatt bosszankodott a környék, hogy a nyílegyenes és sugárút széles főutca – amelyből ezek az utcácskák nyíltak –, nem tartott ki a Ferenc József út elnevezésnél. Az idő és az épp aktuális hatalmat kiszolgáló városgazdák úgy húsz-, harmincévente újabb és újabb névváltoztatásnak lettek keresztzüleivé: Masaryk, Sztálin, Lenin... Nesze nektek: hiábavalóság! Legutóbb az új, Iván Franko út nevet viselő tábla alatt tartottak névadót, de a girbegurba utcácskák földszintes házaiban élő, zömében magyar családok ettől sem lettek boldogabbak.

Milyen nap van ma? Igaz, semmivel nem csökkenteni az előre nem látható tényezők bekövetkeztének az esélyét: betegség, baleset, halál... Nem, sem a csütörtök, sem a péntek. Rep-repro-produkálják a tegnapot.

Gyűlölködő gonosz vénember lett.

Ezzel a két kezemmel szögelttem fel a szarufákra a cseréptartó léceket. Nem ezért, hogy a napszámon spóroljak, kilenc élelmiszerboltnak voltam az árubeszerzője, volt pénzem, és segítség is akadt volna nem egy, nem kettő.

A télen, egyik délelőtt létrát mászott, és addig-addig matatott szál ingben vacogva a hideg házpadon, míg le nem cipelt onnan egy jókora, spárgával átkötött újságköteget. Azóta nem ismerek rá.

Élet és Tudomány, és nem újság, hanem hetilap. A seb körüli sejtek pontosan tudják, hogy mennyire és milyen irányba kell szaporodniuk. Honnan, Edit, honnan a fészkes fenéből tudják?!

Van, hogy lefekvés előtt kiskutyát gyászol, van, hogy kismacskát. Ilyenkor nem fürdik, komor képpel göböket köt a zsebkendőjére, és marokszám enné a gyógyszereit, ha hagynám. Amúgy megszólalom sem szabad. Reggel azzal védekezik, hogy az idegsejtjei felgerjesztett kvantum micsodában voltak.

– Még az árnyék is izzad – pihegte Pista bácsi, zsebkendőjével a homlokáról lecsurgó verejtéket törölgetve. Há-kettő-ó, némi nátrium, klór, és milyen veszettül tudja csípni az ember szemét. Érdekes, a tengervíz nem, vajon mért nem? Nagy kár, hogy nem érdeklődtem a dolgok részletei iránt. Kiloholtam a lelkem, hogy elérjek a se hazámtól sehová.

Még hogy belepusztulna, ha nem lennék, mozdulatlaná dermesztenék az emlékek. Ó, oda ne rohanjak!

Kettő szorozva tíz a kilencedik hatványon másodpercre pontosan hatvan év. Ennyi a kimért időnk, a ráadás, Editem, fabatkát, ha ér.

– Nyíregyházán István találhatna a végzettségének megfelelő munkát, és a nyugdíjunk se mit sem érő ezerháromszáz hriveny lenne.

– Egyetemi diplomát adtam a kezébe, igaz?! Nem kértem, hogy taxizzon, üzemanyagra, alkatrészsre költse a pénzét, igaz?! Hogy... hogy úgy járjon... Sajnos úgy fog, ez a szomorú igazság.

– Hogyan tudtál ennyire szívtelemné válni?

Az öreg némi tétovázás után az Anasztázia utcát választotta.

– Akinek esze van, áttelepül Magyarországra.

– Edit, a tenyerünkben elfér a sorsunk. Egyik nap babusgatható, másik nap sajnálgatható: hát nem egyszerű?

Pista bácsi megállt, megfordult, és ismét az Anasztázia utcát választotta. Percekre távolodó fehéres-szürkés folttá vált a járdaszéli hársfák alatt. A faszor fáinak többségét az emberállatok érkeztek kivágni. Valaha az iskola hátsó kapujáig beárnýékolták az utcát.

Kezdetben tűvé tettük érte a várost, István fiam kocsival, jómagam, gyalogosan. Idővel kitapasztaltuk, hogy kizárólag az iskola környéki utcákban bolyong.

A múlt század első éveiben épült iskola, két emeletnyi magasságával messze látszón kiemelkedik a földszintes városrészből. Az alma matert; a tudás fellegvárát; a kommunizmus zászlóshajóját a járási tanügy egy éve felszámolásra ítélte. A masszív, klasszicista stílusban emelt épületre ráfért volna egy nagytatarozás, de slim-slám becsukni ... A hivatallal szólva: megfékezhetetlenül zuhant a tanulói létszám.

Baromság! Pista bácsi hol az iskolaépületre, hol az órájára sandított. Mennyiségtan. Kilóra a levegőt... Pisti unokám szerint direkt trollkodom.

– Mindenbe belepofázol.

– Tanuld a szorzótáblát, gyakorold a helyesírást, takonypóc! A számítógéped porfogó ketyere. Matematikusok kiszámították, hogy a létező legszuperebb programnak is milliárdszor milliárd évébe kerülne, mire számba venné egy fehérjévé csavarodó közepes, száz aminosavból álló lánc minden lehetséges hajlítási és kapcsolódási lehetőségét. Huh, na ugye! Méghogy nincs az életnek értelme! Méghogy nincs Isten! Méghogy... Tanuld, fiacskám, a szorzótáblát!

Hiszed vagy sem, naplót irogat. Fél napomba kerül, míg egy oldalt kisilabizálok. Csillagidő, vérhold, csivava meg kutyagumit nekik... Hogy

most kiknek? Az orvos szerint a naplóban nincs feljegyezve semmi abnormális, szóval beteges dolog. Istenkém, akkor minek nevezzem, amit nap mint nap művel!?! Ha nem a szemeteskukába, akkor a kályhába, de előbb-utóbb eltűntetem az újságait, el én!

Edit, fénysebességgel távolodunk egymástól.

Ott született, a Terézia utcában nőtt fel, persze hogy odahúzza a szíve...

Az öreg, amint műfogsorával elnyámnyogta az Anasztázia utcai élelmiszerboltban vásárolt két száraz bulocskát, és apránként megitta a félliternyi langyos limonádét, sietve átvágott az úttesten. A Mária utcában folytatta az útját. Megszámolta, hogy hat ház utcafronti ablakába volt kiragasztva magyarul és ukránul, nyomtatott betűs, rajzfüzetlapra írt hirdetés. Az Erzsébet utcában már majd minden második ház eladó volt.

Rémhír. A hatóságok, a kelet-ukrajnai háború menekültjeit, a félig-meddig üresen álló házakba szándékoznak betelepíteni. Ha ráadásként bejelentik őket a házszám alá, a bűdös életben nem lehet majd túladni a házón.

Edit kifizette a tetemesre hízott cukrászdai számlát, és még ő kért bocsánatot Erzsitől, hogy muszáj sietnie. A búcsúzkodás közben elejtett szavai: étlen-szomjan, vén hülye, hazakísérem, nem álltak össze kerek mondatokká.

Amint megjelent az égen az esthajnalcsillag, Pista bácsi általában szótlánul csatlakozott a Gertrúd utca tizenöt számtól vagy három háznyira álldogáló, a napesti szürkületben reá várakozó feleségéhez. Ezúttal bőbeszédűnek bizonyult:

– A szerelem nem gondolat. Az van, nem lehet letagadni, csak... csak cserbenhagyni. Hogy tudjál róla, és végre megérts, úgy általában, mert nem szokás, vagyis inkább bosszankodni... vagy nem is tudom... Majd ötven év távlatából, nehéz...

Az Ivan Franko úton haladtak, mire az öreg végre kibökte, hogy milyen szerelmes volt a tizenöt szám alatt lakó Katicába, hogy amint felkelt az esthajnalcsillag, hagyott csapat-papot, annyira.

– Az volt a mi csillagidőnk, kettőnké, senki másé... Tulajdonképpen a Vénusz nem csillag, vacak kis bolygó. Végül Kati ripsz-ropsz férjhez ment egy magyarországi bunkóhoz, és áttelepült, hogy végre jól élhessen. Vajon hány férjet akart?

Edit nem nevetett. Ura vallomása alig különbözött az előzőktől; Irénkéből Katica lett. Na és?!

Kéz a kézben, a neonfényes főutcán szótlánul ballagtak hazafelé.

Nagybereg, 2015.